

ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ερωτήσεις ανά ενότητα του σχολικού εγχειριδίου “**Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία**”

1.1.1. **Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη** [σ. 7-9]

- α] Ποια μέτρα πήρε ο Κωνσταντίνος Α΄ για την ανόρθωση του κράτους;
- β] Ποιοι ήταν οι λόγοι μεταφοράς της πρωτεύουσας στην Ανατολή (από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη);
- γ] Ποια ήταν τα πλεονεκτήματα της «Νέας Ρώμης»;
- δ] Ποιο αρχιτεκτονικό σχέδιο ακολούθησε ο Κωνσταντίνος για τη νέα πρωτεύουσα του κράτους του;
- ε] Πώς βοήθησε ο Μέγας Κωνσταντίνος το Χριστιανισμό;
- στ] Τι ήταν το χριστόγραμμα;
- ζ] Τι γνωρίζετε για το Διάταγμα των Μεδιολάνων (313) και την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο (325);

1.2.1. **Ο Ιουστινιανός και το έργο του** [σ. 16-18]

- α] Ποια φράση συνοψίζει το πολιτικό πρόγραμμα του Ιουστινιανού;
- β] Με ποια σημαντική εξέγερση έχει συνδυαστεί το όνομα του Ιουστινιανού στην εσωτερική πολιτική;
- γ] Ποια στάση κράτησε ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός στο θρησκευτικό τομέα;
- δ] Τι γνωρίζετε το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού;
- ε] Τι γνωρίζετε για την εξωτερική πολιτική που άσκησε ο Ιουστινιανός; Γιατί η εξωτερική πολιτική του χαρακτηρίζεται ως υπερβολικά φιλόδοξη;
- στ] Τι γνωρίζετε για το οικοδομικό πρόγραμμα του Ιουστινιανού;
- ζ] Ποιο υπήρξε το λαμπρότερο κτίσμα της βυζαντινής τέχνης; Να το περιγράψετε.

1.2.2. **Ο Ηράκλειος και δυναστεία του** [σ. 19-20]

- α] Ποια κατάσταση επικρατούσε στη βυζαντινή αυτοκρατορία το δεύτερο μισό του 6ου και τις αρχές του 7ου αιώνα;
- β] Ποιο τύπο ηγέτη αντιπροσωπεύει ο αυτοκράτορας Ηράκλειος;
- γ] Ποια ήταν η στρατιωτική πολιτική του Ηρακλείου απέναντι στους Πέρσες;
- δ] Γιατί δημιουργήθηκαν τα θέματα τον 7ο αιώνα;
- ε] Ποια ήταν τα χαρακτηριστικά του θεματικού στρατού;
- στ] Τι γνωρίζετε για τα στρατιωτικά κτήματα ή στρατιωτόπια;
- ζ] Για ποιο λόγο ο Ηράκλειος θεωρείται ο πρώτος πραγματικός Βυζαντινός Αυτοκράτορας;

2.1.2. **Οι Βούλγαροι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο.** [σ. 24]

- α] Ποια ήταν η διαδικασία δημιουργίας του έθνους (εθνογένεση) των Βουλγάρων;
- β] Ποιες οι σχέσεις των Βουλγάρων με το βυζαντινό κράτος;

3.1.1. **Η διαμόρφωση της μεσαιωνικής ελληνικής βυζαντινής αυτοκρατορίας.** [σ. 32-33]

- α] Ποιες εξελίξεις σημειώνονται στο βυζαντινό κράτος κατά τον 7ο αιώνα; Εξηγήστε γιατί το απομακρύνουν οριστικά από τη ρωμαϊκή καταγωγή του;
- β] Τι ήταν τα “θέματα”; (Διαβάστε επίσης τις σ. 20-21).
- γ] Τι γνωρίζετε για τους στρατιώτες-αγρότες;
- δ] Ποια σημάδια δείχνουν την ανάκαμψη της οικονομίας στο μεταίχμιο του 8ου προς τον 9ο αιώνα;
- ε] Τι γνωρίζετε για τις κακώσεις του Νικηφόρου Α΄ (802-811);

3.1.2. **Οι έριδες για το ζήτημα των εικόνων.** [σ. 34-35]

- α] Ποιοι λόγοι οδήγησαν στην Εικονομαχία; Ποια πρόσωπα πρωταγωνιστούν;
- β] Σε πόσες φάσεις χωρίζεται η Εικονομαχία και με ποιο τρόπο έληξε η καθεμιά;
- γ] Ποια η σημασία της ήττας των εικονοκλαστών;
- δ] Ποιες ήταν οι συνέπειες της εικονομαχίας;

3.1.4. **Η διάδοση του Χριστιανισμού στους Μοραβούς και τους Βουλγάρους.** [σ. 39]

- α] Ποιοι πολιτικοί λόγοι ώθησαν το Ραστισλάβο [της Μοραβίας] να στηριχθεί στο Βυζάντιο, ενώ το Βόρρη [της Βουλγαρίας] στη Ρωμαϊκή εκκλησία;
- β] Τι γνωρίζετε για τους αδελφούς Κύριλλο (Κωνσταντίνο) και Μεθόδιο από τη Θεσσαλονίκη;
- γ] Ποια η σημασία του εκχριστιανισμού των Μοραβών;
- δ] Πώς εξελίχθηκε το ζήτημα του εκχριστιανισμού των Βουλγάρων;
- ε] Πώς αντικρούει ο Φώτιος τους Καθολικούς (τον Πάπα);
- στ] Τι γνωρίζετε για τη Σύνοδο του έτους 867;

3.1.5. **Η Βυζαντινή Εποποιία. Επικοί αγώνες και επέκταση της Αυτοκρατορίας.** [σ. 41]

- α] Ποια πολεμικά κατορθώματα των βυζαντινών τον 10ο και 11ο αιώνα δικαιολογούν τον όρο “βυζαντινή εποποιία”;
- β] Ποιοι τρεις άνδρες ενσάρκωναν τον τίτλο του «στρατηγού-αυτοκράτορα» και ποια τα επιτεύγματά τους;
- γ] Πώς εξελίσσονται οι σχέσεις των Βυζαντινών με τους Βουλγάρους κατά τον 10ο αιώνα;
- δ] Ποιες ήταν οι οικονομικές συνέπειες των πολέμων;

3.1.6. **Η ίδρυση, η εξέλιξη και ο εκχριστιανισμός του Ρωσικού Κράτους.** [σ. 43-44]

- α] Ποιο δρόμο ακολουθούσαν οι Βάραγγοι για να μεταφέρουν τα εμπορεύματά τους στο Βυζάντιο;
- β] Ποιες ομοιότητες παρουσιάζει η εθνογένεση των Ρώσων με την εθνογένεση των Βουλγάρων; Ποια φύλα εμπλέκονται στη δημιουργία του νέου κράτους;
- γ] Τι γνωρίζετε για την ηγεμονία του Κιέβου και την εξωτερική του πολιτική;
- δ] Πώς έγινε ο εκχριστιανισμός των Ρώσων;
- ε] Ποιες ήταν οι επιπτώσεις του εκχριστιανισμού των Ρώσων;

3.1.7. **Σχέσεις Βυζαντίου - Αύσης. Αγώνες για τη διατήρηση των ιταλικών κτήσεων.** [σ. 45-46]

- α] Να παρουσιάσετε συνοπτικά την πορεία του ελληνικού στοιχείου στην ιταλική χερσόνησο από την αρχαιότητα ως τη βυζαντινή εποχή.
- β] Ποια θέματα περιελάμβανε η βυζαντινή Νότια Ιταλία;
- γ] Τι γνωρίζετε για τη δυτική ή ιταλική πολιτική των αυτοκρατόρων της Μακεδονικής Δυναστείας;
- δ] Ποια πολιτική κράτησε το Βυζάντιο προς το Γερμανό ηγεμόνα Όθωνα Α΄;
- ε] Τι γνωρίζετε για την πολιτική που ακολούθησε ο Ιωάννης Τζιμισκής στην Ιταλία;

στ] Ποια προβλήματα δημιούργησε στη βυζαντινή εξωτερική πολιτική η στάση του Γερμανού ηγεμόνα Όθωνα Β΄ και ποιος αυτοκράτορας τον αντιμετώπισε;

3.2.1 Οι εξελίξεις στην οικονομία και την κοινωνία [σ. 48-49]

α] Ποιες εχθρικές εισβολές κατέστρεψαν τους γαιοκτήμονες-αριστοκράτες του 7ου αιώνα;

β] Ποια ήταν η διαστρωμάτωση της βυζαντινής κοινωνίας την περίοδο της μακεδονικής δυναστείας;

γ] Ποιοι ήταν οι "δυνατοί";

δ] Εξηγήστε τους όρους: *αστυκώμη, δήμος, πάροικος, σύστημα, εκχρηματισμένη οικονομία*.

ε] Με ποιους λαούς συναλλάσσονταν οι βυζαντινοί έμποροι;

στ] Ποιοι αποτελούσαν τη μεσαία αστική τάξη του Βυζαντίου;

ζ] Τι ήταν το *Επαρχικόν Βιβλίον*;

3.2.2 Η νομοθεσία της Μακεδονικής Δυναστείας και η σύγκρουσή της με τους "δυνατούς".

[σ. 50]

α] Ποιο το νομοθετικό έργο των Μακεδόνων αυτοκρατόρων και τι επεδίωξαν με αυτό;

β] Γιατί οι δυνατοί απέβησαν πληγή για το Βυζάντιο τον 10ο αιώνα;

γ] Γιατί το Βυζαντινό κράτος προστάτευε τους ελεύθερους αγρότες από την αρπακτική συμπεριφορά των δυνατών;

δ] Τι πέτυχαν ή επέβαλλαν οι Μακεδόνες αυτοκράτορες με την επιβολή των νέων νόμων;

4.1.1 Η κρίση και οι απώλειες της αυτοκρατορίας κατά τον 11ο αιώνα 1025-1081 [σ. 53]

α] Ποια φαινόμενα οδήγησαν στην κρίση του 11ου αιώνα στο επίπεδο της οικονομίας, της κοινωνίας, της πολιτικής και του στρατού;

β] Πώς αποτυπώνεται η κρίση της περιόδου αυτής στο στρατιωτικό τομέα;

γ] Ποια ήταν η έκβαση της μάχης στο Ματζικέρτ το 1071 και ποια αίτια οδήγησαν σε αυτό το αποτέλεσμα;

4.1.2 Οι Κομνηνοί και η μερική αναδιοργάνωση της αυτοκρατορίας. [σ. 55]

α] Τι προέβλεπε ο θεσμός της πρόνοιας;

β] Τι γνωρίζετε για τους *προνοιάρχους* ή *στρατιώτες*;

γ] Ποιες επιτυχίες στην εξωτερική πολιτική σημείωσαν οι αυτοκράτορες Αλέξιος Α΄, Ιωάννης Κομνηνός και Μανουήλ Α΄ Κομνηνός;

δ] Ποια μέσα χρησιμοποίησε ο Αλέξιος ο Α΄ για να ανακτήσει τα εδάφη που είχαν κατακτήσει οι εχθροί του Βυζαντίου στις ευρωπαϊκές και ασιατικές επαρχίες του;

ε] Ποιες είναι οι συνέπειες της ήττας των Βυζαντινών στο Μυριοκέφαλο της Φρυγίας το 1176;

4.1.3 Η ενετική οικονομική διείσδυση και το σχίσμα των Εκκλησιών. [σ. 57-58]

α] Ποιες είναι οι αιτίες της παροχής ειδικών εμπορικών προνομίων στους Βενετούς;

β] Ποια προνόμια έδωσε ο Αλέξιος Α΄ στους Βενετούς με το χρυσόβουλο του 1082;

- γ) Ποιες συνέπειες είχε η βυζαντινή πολιτική παραχώρησης προνομίων στις ιταλικές ναυτικές πόλεις;
γ) Ποιες δογματικές [θρησκευτικές] διαφορές οδήγησαν στο σχίσμα μεταξύ Καθολικών και Ορθοδόξων το 1054;

4.2.1 **Οι σταυροφορίες και η πρώτη άλωση της Πόλης.** [σ. 59]

- α) Τι ήταν οι Σταυροφορίες και ποιοι παράγοντες τις προκάλεσαν;
β) Τι γνωρίζετε για την Α΄ Σταυροφορία;
γ) Χαρακτηρίστε συνοπτικά τη Β΄ και Γ΄ Σταυροφορία.
δ) Τι συνέβη το 1204;

4.3.1 **Εξάπλωση των Τούρκων και τελευταίες προσπάθειες για ανάσχεσή τους.** [σ. 65-66]

- α) Πώς εκφράζεται η αδυναμία του Βυζαντίου τον 14ο αιώνα;
β) Προσδιορίστε τον όρο *αυτοκρατορία των Στενών*.
γ) Τι γνωρίζετε για τους Οθωμανούς Τούρκους και τις κατακτήσεις τους;
δ) Να εξηγήσετε τους ιστορικούς όρους: *ακρίτες, γαζήδες, παιδομάζωμα, γενίτσαροι*.
ε) Ποιοι ήταν οι σημαντικότεροι σταθμοί της Οθωμανικής επέκτασης και ποιοι παράγοντες οδήγησαν σε αυτές τις στρατιωτικές επιτυχίες;
στ) Ποιοι είναι οι παράγοντες που συνέβαλαν στην κατάρρευση του Βυζαντίου τον 13ο & 14ο αιώνα;
ζ) Τι γνωρίζετε για τη μάχη της Άγκυρας 1402 (αντίπαλοι, νικητές, συνέπειες)
η) Τι γνωρίζετε για τη σύνοδο της Φερράρας- Φλωρεντίας (1438-1439)

4.3.2 **Η άλωση της Πόλης.** [σ. 67-68]

- α) Περιγράψτε τις συνθήκες πολιορκίας και άλωσης της Κωνσταντινούπολης.
β) Ποιες ήταν οι σημαντικότερες συνέπειες της πτώσης του Βυζαντινού κράτους;
γ) Με ποιους τρόπους επιβίωσε η βυζαντινή πνευματική κληρονομιά;
δ) Με ποιο σκεπτικό προβαλλόταν η Μόσχα ως “Τρίτη Ρώμη;”

7.1. 1 **Οι ανακαλύψεις.** [σ. 110-112]

- α) Ποιοι λόγοι οδήγησαν στις ανακαλύψεις του 15ου αιώνα;
β) Ποιες τεχνολογικές καινοτομίες βοήθησαν τις ανακαλύψεις;
γ) Αναφέρετε τρεις σπουδαίους εξερευνητές που πραγματοποίησαν εξερευνητικά ταξίδια.
δ) Ποιοι λόγοι προκάλεσαν τον πλήρη εξανδραποδισμό των “Ινδιάνων” από τους πολύ λιγότερους Δυτικούς κατακτητές;
ε) Ποιες ριζικές μεταβολές προκάλεσαν οι ανακαλύψεις του 15ου & 16ου αιώνα;
στ) Ποιων αυτοκρατοριών τα όρια καθορίζει η συνθήκη της Τορντεζίλας, το 1494;
ζ) Ποιες άλλες ευρωπαϊκές χώρες διεκδίκησαν μερίδιο των υπερποντίων αποικιών;
η) Τι γνωρίζετε για την αστική τάξη που εμφανίζεται στην Ευρώπη μετά την περίοδο των μεγάλων ανακαλύψεων;

7.1.2 **Αναγέννηση και Ανθρωπισμός.** [σ. 113-115]

- α) Τι ήταν η Αναγέννηση;
β) Ποια νέα εικόνα για τον κόσμο προβάλλει η Αναγέννηση σε αντίθεση με την περίοδο του Μεσαίωνα που έχει προηγηθεί;
γ) Εξηγήστε τους όρους “ανθρωπισμός” και “πολιτεία των γραμμάτων”.

- δ] Τι σημαίνει ο όρος “οικουμενικός άνθρωπος”;
- ε] Ποια ήταν η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην αναγέννηση;

7.1.3 **Η θρησκευτική Μεταρρύθμιση**. [σ. 120-123]

- α] Τι προκάλεσε τη θρησκευτική μεταρρύθμιση;
- β] Τι γνωρίζετε για τον Μαρτίνο Λούθηρο;
- γ] Ποιες συνέπειες είχε η διδασκαλία του Λούθηρου για τον ίδιο και την κοινωνία της εποχής;
- δ] Τι προέβλεπε η Ειρήνη της Αυγούστας (1555);
- ε] Να εξηγήσετε τους ιστορικούς όρους: *καλβινιστές (ουγενότοι), νύχτα του Αγίου Βαρθολομαίου, Διάταγμα της Νάντης (1598)*.
- στ] Ποια μέτρα πήρε η Καθολική Εκκλησία εναντίον της Μεταρρύθμισης στη σύνοδο του Τρέντο;
- ζ] Πώς διαμορφώθηκε η Ευρώπη μετά τη Μεταρρύθμιση;